

Felzárkózás és EU-csatlakozás

Beszámoló a VII. Ipar- és Vállalatgazdasági Konferenciáról*

A fenti címmel rendezte meg 2000. október 30-31-én kétnapos, immár hagyományosnak mondható VII. Ipar- és Vállalatgazdasági Konferenciáját a Magyar Tudományos Akadémia Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottsága. A 4-5 évenként megrendezett konferenciák sorába illeszkedő rendezvény elősegítette a tudományterület áttekintését, erősítette az oktatók, a kutatók, a vállalatvezetők és a gazdaságirányításban dolgozó szakemberek közötti kommunikációt.

A konferencia címéül választott *Felzárkózás és EU-csatlakozás* fogalompár két összefonódó törekvést jelöl. Az EU-csatlakozás bizonyos fokú felzárkózást feltételez és követel meg Európa fejlett országaihoz, ugyanakkor a csatlakozásra történő felkészülés és még inkább majd az EU-tagság közelebb vihet a felzárkózás több évszázados céljának megvalósulásához. A csatlakozás fő hozama az lehet, hogy Magyarország gazdaságilag, az életminőség és a demokrácia terén is felzárkózik. A rendszerváltás óta elért eredmények mindenesetre komoly esélyt adnak e folyamat megvalósulására.

A bizottság által meghirdetett öt témakör szervesen kapcsolódott a főcímhez, majd a benyújtott előadások elfogadásáról döntő programbizottság¹ e témakörök szerint alakította ki a konferencia egyes szekcióit:

1. Esélyek és fenyegetések az EU-csatlakozás küszöbén
2. Vállalatvezetés a globalizálódó világban
3. Versenyképesség és innováció
4. Regionális politika – iparpolitika
5. A kis- és középvállalatok helyzete és jövője

A konferencia társrendezője, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem (BKÁE) javaslatára a programbizottság beillesztett még egy – PhD hallgatói – szekciót is a konferencia programjába, azzal a céllal, hogy a bizottság tudományterületén jövőben minősítést szerzők is hallathassák hangjukat. E kezdeményezés hasznosnak bizonyult, és a konferenciák része lesz a jövőben is.

A nagyszámú beküldött előadás-javaslatból a programbizottság hatvanat választott ki (az öt szekció számára 51-et, a PhD hallgatói szekció számára 9-et), ezeket azután a párhuzamosan ülésező szekciók vitatták meg. A közel 200 regisztrált résztvevő számára a tényleges vita lehetőségét különösen megkönnyítette, hogy az előadások írott változatát tartalmazó, összesen 500 példányban megjelentetett konferenciakötetet² előzetesen kézhez kapta. (A bizottság a konferencia előadásait tartalmazó kötetet a résztvevőkön kívül a konferenciát követően megküldte a leginkább érintett intézményeknek, társadalmi szervezeteknek, könyvtáraknak és oktatási intézményeknek is.) Az öt szekcióba osz-

* A beszámoló a szekcióelnökök által írt összefoglaló anyagok felhasználásával készült.

¹ A konferencia programbizottságának munkáját *Román Zoltán*, az MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottságának elnöke irányította, a programbizottság tagjai *Bagó Eszter*, *Botos Balázs*, *Czakó Erzsébet*, *Csernenszky László*, *Mészáros Tamás* és *Papanek Gábor* voltak.

² Felzárkózás és EU-csatlakozás. A VII. Ipar- és Vállalatgazdasági Konferencia előadásai. Az MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottsága, Budapest, 2000. október 30–31.

tott közel ötven előadás egyharmada kutatóintézetekből érkezett, több mint húsz előadást egyetemi vagy főiskolai oktató írt, míg a dolgozatok közel negyedének szerzője a gyakorlatban dolgozó szakember.

A konferencia programját nemcsak színesítette, hanem tartalmilag is jelentősen gazdagította a nyitó és záró plenáris ülés. A nyitó plenáris ülésen *Tíz év tanulságai* címmel az átalakulási időszak iparpolitikájáért felelős miniszterek kerekasztal-beszélgetésen vettek részt, megtárgyalva az elmúlt évtizednek a felzárkózás és EU-csatlakozás szempontjából legfontosabbnak ítélt tanulságait. A záró plenáris ülésen *Mit várunk a gazdaságpolitikától?* címmel a Magyarországon működő nagyvállalatok vezetői számoltak be – részben a konferencia tanulságainak ismeretében – a gazdaságpolitikával szembeni várakozásaikról, amelyre a Gazdasági Minisztérium képviselője válaszolt a tárca törekvéseit bemutató előadása keretében.

A konferenciát szervező MTA ipar- és vállalatgazdasági bizottság elnökének megnyitója után kerekasztalvitára került sor az elmúlt tíz év iparpolitikáért felelős minisztereknek részvételével.³ A vita kiindulópontját a vitavezetőnek az a megállapítása adta, amely szerint a rendszerváltás történelmileg igen rövid időtartama alatt az ipari ágazat a megszűnés veszélyétől lényegében eljutott a gazdasági növekedés motorjaként működő terület státusáig.

A beszélgetés során a miniszterek elmondták, hogyan élték meg, s nézetük szerint mi okozta az ipar helyzetének ilyen szélsőséges változását. A miniszterek a sikerhez vezető tényezők közül külön is kiemelték a rendszerváltást megelőző időszak jogi és szabályozási lépéseit, a szakmai bizalom és a folyamatosság fenntartásának fontosságát, valamint a nemzetközi környezet kedvező feltételeit. A kudarcokról szólva az alacsony hatásfokú kis- és középvállalkozásokat támogató politikát, az energiaárak hosszabb távú rendezetlenségét vagy a regionális kérdések megoldatlanságát említették. Magyarország EU-csatlakozásának várható időpontját illetően a miniszterek véleménye meglehetősen szóródott, a 2003-2004-es dátumtól a belépés elmaradásáig sokféle álláspont elhangzott. Egyaránt osztották ugyanakkor azt a megállapítást, hogy az az Európai Unió, amelynek majd az ország a tagjává válik, nem a jelenlegi Európai Unió lesz.

Ugyanez a megállapítás volt a végkicsengése az *Esélyek és fenyegetések az EU-csatlakozás küszöbén* című szekcióban folyó előadásoknak, illetve vitának. E szekció előadásai főként a felkészülés kérdéseit és a csatlakozás külgazdasági összefüggéseit tárgyalták. Az EU bővítési folyamatra való felkészülését, döntési pontjait, illetve az intézményi reform kérdését tárgyaló előadó hangsúlyozta, hogy a csatlakozás időpontja és módja az intézményi reformra vonatkozó tényleges döntésektől függ, ezek tartalma azonban ma még bizonytalan. A szekció további előadásai az integrációra való felkészülés helyzetét tekintették át, illetve ebből a szempontból értékelték az elmúlt évek fejlődési folyamatait. Számos előadás, illetve hozzászólás erősítette meg, hogy a gazdaságban az elmúlt évtizedben a makro- és mikroszinten végbement folyamatok egyértelműen az integrációs érettség erősödéséhez vezettek. Mind a makrogazdasági mutatók, mind pedig a vállalati adatok elemzése lényegében ezt mutatja.

A szekcióülés résztvevői egyetértettek abban, hogy a kedvező folyamatok legfontosabb mozgatója a *külföldi tőke jelentős mértékű beáramlása* volt. A működőtőke-import hazai gazdaságra gyakorolt hatásait nemzetközi összehasonlításban elemző előadás pozitívan értékelt a mikrointegráció erősödését, a technológiai transzfer megvalósulását, a know-how-hoz való hozzáférést, az exportképesség és a foglalkoztatás javulását. A

³ A kerekasztalvitán Bod Péter Ákos, Pál László, Dunai Imre, Fazakas Szabolcs és Chikán Attila vettek részt, amelyet Botos Balázs vezetett.

negatív hatás a sikertelen privatizációs akciókat kísérő vagyronvesztésben, szervezetleépítésben jelentkezett. A *gazdaság nyitottságának* növekedését bemutató előadás kiemelte, hogy a magyar gazdaság beszállítói szerepet játszik a vámszabad területi társaságokon, vegyes vállalatokon keresztül. Ezt tükrözik az export szerkezeti mutatói, a relációk, a termékek és az exportálók szerinti magas koncentráció. A nyitottság erősödése egyben azt is jelzi, hogy az export volumenének növekedésétől lényegesen elmarad az itthon megtermelt hozzáadott érték bővülése. Mindezek fényében az az értékelés hangzott el, hogy az export relációs szerkezetének diverzifikálására lenne szükség, mivel a fejlett országokba irányuló export túlértékelt, tekintve hogy ezen export jelentős részét harmadik piacon értékesítették.

A szekció vitái egyértelműen jelezték, hogy a gazdasági folyamatok összességében kedvező alakulása és az *integrációs érettség* növekedése ellenére láthatók a gazdaság instabilitásának jelei is. Az eddig bejárt fejlődési pálya tehát módosítások nélkül nem folytatható. Az aktuális gazdaságpolitikai feladat már nem a tőkeimport „extenzív” szakaszának folytatása, hanem a megtelepedett tőke megtartása, a bér munka jellegű munkavégzés szerepköréből kilépve, a magasabb minőségű és hozzáadott értékű tevékenységek letelepítése. Különösen fontos lenne ehhez a nemzetközi vállalatok számára együttműködő partnerként szóba jöhető közép vállalatok körének bővülése, amit azonban a legfrissebb adatok által jelzett tendenciákból nem lehet egyértelműen kiolvasni. A külföldi tőke beáramlásának következtében kialakuló duális gazdaság veszélyeit érzékeltette és az ennek feloldását szolgáló gazdaságpolitika lehetőségeit vázolta fel az ír gazdaság példáját bemutató előadás. A kis- és közép vállalati körben az EU-csatlakozással kapcsolatban Magyarországon végzett felmérés tanulságairól szóló beszámoló szerint a csatlakozás várható negatív hatásait elsősorban nem a gazdasági, hanem a társadalmi-kulturális adottságok befolyásolják.

A közösségi szintű *szociális párbeszéd* fejlődésének lépéseit bemutató előadás szerint a csatlakozási tárgyalások során a szociálpolitikai fejezet lezárását késlelteti, hogy Magyarország nem felel meg azoknak az uniós követelményeknek, amelyek a szociális partnerek felkészültségét igénylik a szociális párbeszéd fórumaiban való munkára, e partnerek részvételét feltételezik a csatlakozási előkészületekben, illetve a munkaügyi kapcsolatok rendszerének az európai szociális párbeszéddelel azonos irányban való fejlesztése még várat magára. A hozzászólások szerint a szociális területen való közeledés az EU-hoz a bérek közelítését is feltételezi, illetve változtatni kell az érdekegyeztető rendszer megkerülésének egyre inkább megfigyelhető tendenciáján. Ugyancsak szükségesnek vélték a hozzászólók a foglalkoztatáspolitikai kérdések EU-val összhangban lévő kezelését.

A *Versenyképesség és innováció* címet viselő szekció, a felzárkózás és csatlakozás talán legfontosabb vállalati feltételeit tárgyalta, azaz a versenyképességet és az ennek növelését célzó innováció és minőségfejlesztés témakörét. Az *innovációval* foglalkozó előadások között kiemelkedett a műegyetemi innovációkról esettanulmányok segítségével készített előadás. Az előadás fontos tanulsága volt, hogy az innovációpolitika terén nagyobb figyelmet érdemelnek a viszonylag sikeres innovációk és K+F-programok létrejöttének feltételei, a gazdaság és a kutatás közötti hidat képező intézmények hiánya, illetve a szellemi tulajdonjogok védelmének problémái. Az innovativitás vállalati magatartással, stratégiával összefüggő tényezőit nagy minta megkérdezése alapján bemutató előadás meggyőzően igazolta a vállalati felső vezetés, illetve a vállalati kultúra kulcs szerepét. A témát vizsgáló vállalati szakember továbbgondolásra érdemes kérdések közé sorolta a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos magyar stratégia gazdasági hatásait, az intézményi befektetők hatását a vállalatok irányítására, illetve a nemzeti „zászlóshajók” regionális terjeszkedésének feltételeit.

A szekció *minőségügy* foglalkozó előadásai főleg a gazdaságpolitikai szintű minőségpolitika hiányosságait elemezték. Az ezzel kapcsolatos javaslatok között az előadók a minőségügy felsőfokú oktatásának erősítését, a minőségügyi szabványok olcsóbbá tételét, illetve a minőségtanúsítás színvonalának egyenletesebbé tételét emelték ki. A minőségügy kérdését vállalati oldalról szemlélő előadás főként az integrált vállalati minőségirányítás vállalati hatékonyságot növelő, vállalati identitást erősítő szerepéről győzte meg a hallgatóságot.

A *versenyképesség* témájával foglalkozó jó néhány előadás tapasztalatai alapján főként két témakör érdemelne további kutatást: az információtechnológiába történő befektetések vizsgálata, illetve a globális iparágakban működő vállalatok támogatása. A gépipar versenyképességét és integráltságát nemzetközi felmérés alapján értékelő előadó következtetése szerint Magyarországra az európainál jóval erősebb érzékenység, fogyasztói igénytelenség jellemző, ami gátolja a magas színvonalú minőség és vevőszolgálat kialakulását. Egy másik előadás szerint a versenyképesség további javításának fontos területe az energiaigényesség szisztematikus csökkentése, amelyben az állam szerepvállalása is lényeges.

A kapcsolatorientált vállalati *marketing* versenyelőny-szerző szerepét hangsúlyozó előadás szerint új szemléletet jelent a vevőkör vagyónként való értékelése, illetve a vevőszerezés és vevőmegtartás költségeinek összevetése. Az *iparszerkezet* változásait statisztikai adatok alapján elemző előadásból kitűnt, hogy a jövőben nagyobb figyelmet érdemel a magyarországi vállalatok körében a kihelyezések fejlődésének kutatása, illetve a jelenséghez kapcsolódó üzleti szolgáltatások kérdése.

A *Vállalatvezetés a globalizálódó világban* címet viselő szekció a vállalatok vezetésének mai gyakorlatát, változó követelményeit, az ezeknek való megfelelést elemezte. Az elhangzott előadások alapján az a következtetés szűrhető le, hogy a hazai vállalatok versenyképessé válásában igen nagy szerepet játszott az, hogy 1968 óta egyre több piacgazdasági elem jött létre a vállalati gazdálkodásban és a menedzsment munkájában. Döntő jelentőségű volt a *multinacionális vállalatok megjelenése*, amelyek a behozott tőkén és technológián túl nemzetközi színvonalú piaci, gazdálkodási és menedzsment ismereteket is meghonosítottak. Ez egyaránt elmondható a stratégiaalkotási tevékenységről, az alkalmazott módszerekről és a szükséges vezetői ismeretekről. A részben vagy egészében külföldi tulajdonban lévő hazai szervezetek jelentős része ma már *ugyanazokat a nemzetközi gyakorlatban elfogadott módszereket* használja, mint bárhol a fejlett ipari országokban. Ha a napi gyakorlatban ezeket az eszközöket esetleg még nem is alkalmazzák, a vállalatvezetők döntő többsége ismeri őket és felismeri szükségességüket. Ez szorosan kapcsolódik ahhoz a megállapításhoz, hogy a magyar vállalati vezetők felkészültségben, vezetési stílusban és motivációban nem állnak távol a nyugat-európai menedzserektől.

A fenti kép azonban még nem tekinthető általánosnak. Elsősorban a magyar tulajdonú cégek, illetve a kis- és középvállalatok körében jelentős *lemaradás* tapasztalható a multinacionális, illetve egyes vállalatoktól mind a piaci ismeretek, mind a vezetői felkészültség és motiváció terén. A konferencián hangsúlyt kapott, hogy e cégek vezetőinek a várakozásai, vállalkozásukba vetett hitük is pesszimistább a többi céghez képest. Az előadók azt is kiemelték, hogy olyan *új feladatok és vezetési problémák* jelentkeznek napjainkban, amelyek új ismereteket és képességeket kívánnak meg a menedzserektől. Ezek sorába tartoznak többek között a legújabb stratégiaalkotási módszerek – a változásoképesség és rugalmasság megtervezésének képessége –, a vezetői szempontú jövedelmezőségi és tőkehatékonysági számítások, a kihelyezés és az elhelyezés (*outsourcing, outplacement*), a hálózatok és stratégiai szövetségek működtetésének kérdései, valamint a vállalatirányítás (*corporate governance*) problémái. A fenti területek kezeléséhez mind

a hazai, mind a külföldi tulajdonban lévő vállalatokban új vezetési ismeretekre és képességekre van szükség, vállalati tanácsadók bevonása mellett. Öröndetes, hogy már szinte valamennyi nemzetközileg jelentős *vállalati tanácsadó cég* megjelent Magyarországon, amelyek főként magyar származású munkatársai nemcsak szakmai segítséget tudnak nyújtani, hanem képesek kezelni a kulturális különbözőségeket, illetve figyelembe tudják venni a magyarországi tradíciókat.

A *kis- és középvállalatok helyzete és jövője* című szekció előadásai elsősorban a kis- és középvállalati szektor jellemzőivel, fejlődésének támogatási lehetőségeivel foglalkoztak. Egyetértés alakult ki a résztvevők között abban, hogy a kis- és középvállalati kör rendszerváltást követő megszületése öröndetes fejleménye a magyar gazdaságnak. E vállalatok körében azonban rendkívül *nagy a differenciáltság*, s a különbségek a jövőben csak nőni fognak. Nagy számban vannak jelen a gazdaságban a világpiacon versenyképes innovatív cégek és felkészületlen tulajdonosok kezében lévő fejlődésképtelen kényszervállalkozások. Ezen adottságok miatt a szektor fejlődését előmozdítani kívánó sikeres gazdaságpolitikának sokoldalúnak, mindig az adott – helyi – feltételekhez igazodónak kell lennie.

A szekció ülésain számos konkrét ajánlás is elhangzott. A felszólalók szorgalmazták, hogy az üzleti környezet segítse elő az alapítást, üzemeltetést és az esetleges tőkeátcsoportosítást. Kiemelt fontosságúnak ítélték a *kisvállalati innováció támogatását*, amelyhez a *tudás* hazai terjedése, illetve a kisvállalatok nemzetközi kapcsolatainak kiépítése elengedhetetlen feltétel. A felszólalók gyökeres változásokat várnak a szektor *tőkéhez jutásában* mind a profit újrabefektetésének szabályozása, mind a szektor pénzügyi és biztosítási háttere tekintetében. Az előadások alapján kitűnt, hogy a finanszírozás kérdését e szektorban az egyébként a kelet-európai mércével mérve fejlett *kockázatitőke-ágazat sem tudta* mindeddig *megoldani*. A kockázatitőke-finanszírozás elterjedése a tőkeakkumuláció ösztönzését, a tőzsde szerepének megerősödését, a befektetők és feltalálók közötti hosszú távú érdekelttség megeremtését, illetve a szellemi jogok érvényesíthetőségét kívánná meg. A résztvevők felhívták ugyanakkor a figyelmet a kisvállalati menedzserek továbbképzésének tennivalóira, illetve a feladatait a jelenleginél hatékonyabban ellátni képes információs-tanácsadó-érdekvédelmi hálózat megeremtésének fontosságára is.

A szekcióban elhangzó előadások kitértek a kis- és középvállalati szektor *kapcsolatrendszerére*. A hozzászólók megvizsgálták, hogy miként segítette a *beszállítói program* azt a gazdaságpolitikai törekvést, hogy a hazai kis- és középvállalatok a bér munka jelleű, alkatrész-beszállítói pozícióból tovább léphessenek a fejlesztéseket is magukban foglaló komplexebb termelési feladatok irányába. Elhangzott, hogy egyes, például autóipari beszállítói rendszerek egyre inkább innovációs clusterekké váltak, jelentősen segítve a beszállítói kör korszerűsödését, ugyanakkor a kisebb vállalatok közötti kapcsolatok nem csupán a termelésre korlátozódnak, ám a hazai kis- és középvállalati együttműködés beszállítói készsége a szolgáltatások körében egyelőre még nem megfelelő. A résztvevők rámutattak, hogy a kis- és középvállalatok határokon átnyúló kapcsolatainak további fejlődéséhez még át kell hidalni a szomszédos országok cégeivel való együttműködésnek a vállalkozói készség gyengeségéből, a gazdasági szabályozás különbözőségéből, illetve az infrastruktúra fejletlenségéből adódó problémáit, ami a határ mindkét oldalán erőfeszítéseket igényel.

A *Regionális politika – iparpolitika* elnevezésű szekció előadói rámutattak a *két politika közötti feszültségekre*, hangsúlyozták a több tekintetben meglévő ellenérdekeltséget, a területfejlesztés és a politika között feszülő általánosabb ellentéteket. A szűkebb tematikai skálán mozgó előadások többek között a regionális clusterek fejlesztését, a tőkevonzó képesség mérését, az autópálya-építés gazdaságfejlesztő hatását tárgyalták,

illetve egy-egy területre vonatkozóan az agglomeráció térszerkezetét, továbbá az innovációs rendszer alakulását vizsgáló kutatási eredményeket mutatták be. Szóltak emellett egy-egy vizsgált megye regionális gondjairól, illetve egy sikeres nagyvállalat térségfejlesztő törekvéseinek eredményeiről.

A szekcióban folyó viták rámutattak a téma fő ellentmondásaira, így többek között arra, hogy míg a regionális politika keretében hosszú távú programokat és célokat fogalmaznak meg, a politika érdekeltsége rövid távú, lényegében választási ciklusokhoz kötődik. Ugyancsak fontos összefüggés, hogy a regionális politika fő kérdése a területfejlesztési különbségek mérséklése, a színvonal közelítése, az iparpolitika ezzel szemben a gyors növekedést, a teljesítményt, a termelékenységet, a hatékonyságot rövid időn belüli növekedését helyezi a középpontba. További ellentmondás mutatkozik azon nézetek között, amelyek az infrastruktúra fejlesztését tekintik fő célnak, mert e nélkül a tőke nem áramlik a fejletlenebb területekre, illetve amelyek szerint a fejlődő területek gyors növekedését, innovációját kell elősegíteni, ami majd kitermeli a fejletlenebb körzetek helyzetének javítását szolgáló forrásokat.

A fenti ellentmondások valóságos feszültségeket takarnak, szembeállításuk azonban nem vezet eredményre, a valóság *vegyes megoldásokra* kényszerít. Tanulságos, hogy piaccgazdasági viszonyok között a komplex regionális politika már nem egy-egy ágazati politikával kapcsolható össze, így önmagában az iparpolitikával sem – ahogy nemcsak egy ágazati minisztérium „csinálja” az iparpolitikát, hanem az autonóm vállalkozói szféra, a szabad elhatározása szerint mozgó tőke. A gazdaságfejlesztés vagy infrastruktúra-fejlesztés ellentétpárként való kezelése sem vezet eredményre, hiszen az eredményekkel kecsegtető regionális fejlesztés csak a kettő kombinációjából jöhet létre, minden területen megkeresve az adott körülményekhez illő arányt. Ebben a szerencsés témaválasztású, közérthetően megfogalmazott eredményeket felmutató tudományos kutatások is sokat segíthetnek.

A konferencia záró plenáris ülésén *Mit várunk a gazdaságpolitikától?* címmel vállalatvezetői fórum kapott helyet. A jelentős érdeklődés által kísért fórumon tapasztalt vállalatvezetők⁴ fejtették ki véleményüket arról, hogy mit várnak a gazdaságpolitikától. A plenáris ülésen részt vevő vállalatvezetők és érdekképviselői szervezetek vezetőinek a jövőbeli gazdaságpolitikával szemben markánsan megfogalmazott igényei *egybecsengően* a következők voltak: kiszámíthatóság, beruházásbarát gazdaságpolitika, szolgáltató állam, az információtechnológia fejlesztési feltételeinek a megteremtése, általában a K+F érzékelhető támogatása, összpontosítás a képzésre, piacvédelem, társadalmi párbeszéd, szociális párbeszéd. Az 5-10 perces referátumok a miértekre és a hogyanokra is kitértek, miközben a résztvevők véleményét természetesen befolyásolta, hogy a szervezet, amelyet képviseltek, hazai vagy külföldi, állami vagy magántulajdonú, nyilvános céggént szerepel-e a tőzsdén, illetve kis- vagy nagy cég. A fórumot a Gazdasági Minisztérium képviselőjének⁵ gazdagon illusztrált előadása zárta a minisztérium gazdaságpolitikai törekvéseiről.

A konferencia *fő tanulságaként* Román Zoltán, az MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottságának elnöke zárszavában kiemelte, hogy a felzárkózás és az EU-csatlakozás feltételei és feladatai jelentős részben egybe esnek. Az a körülmény, hogy a tanácskozás a csatlakozás időpontját a vártnál is bizonytalanabbnak jelezte, emellett szól, hogy a fő

⁴ *Beke-Martos Gábor*, a Siemens Rt. igazgatója; *Fehér Erzsébet*, a Pannonplast Rt. elnök-vezérigazgatója; *Gulácsi Gábor*, a Richter Rt. vezérigazgató-helyettese; *Hefter József*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara általános elnöke; *Horváth István*, a Dunaferr Rt. elnök-vezérigazgatója; *Korompay Győző*, a Magyarországi Exportalók Szövetségének főtítkára.

⁵ *Hegedűs Éva* főcsoportfőnök, Gazdasági Minisztérium.

stratégiai célnak a *felzárkózás elősegítését* kell tekinteni. Hangsúlyozta, hogy a két célrendszer egyeztetésének követelménye világosan megfogalmazott és továbbvezetett stratégiát követel. Programok stratégia nélkül, stratégia programok nélkül – egyformán egyoldalú, kevés sikert ígérő közelítés. Úgy vélte, hogy mind a felzárkózás, mind az EU-érettség *nemcsak a gazdasági, hanem a politikai-társadalmi szférával szemben is követelményeket támaszt*. A konferencia ezek közül különösen hangsúlyozta a gazdaságpolitikai piackonformitásnak, az átláthatóságnak és kiszámíthatóságnak, valamint a szociális párbeszédnek és a szociális nézőpontnak a fontosságát.

Az MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottsága 2000. december 13-i ülésén értékelte a konferenciát, és a tanulságok alapján formálta további programját. A konferencia megrendezését különösen abból a szempontból ítélte hasznosnak, hogy alkalmat adott a kutatás, az oktatás és a gyakorlat képviselőinek találkozására, áttekintést adott arról, hol, milyen kutatások folynak, segítette ezek eredményeinek megismerését és integrálását. A bizottság azt a tanulságot is leszűrte, hogy kevesebb témakört célszerű kiemelni, kevesebb szekciót célszerű alakítani, így nagyobb hallgatóság mellett, jobban koncentrált vita alakulhat ki. A konferencia megerősítette, hogy a bizottság területén számos kutatás folyik, és szükség lenne a kutatóhelyek közötti együttműködés fokozására, az eredmények tudatosabb integrálására. Ez volt annak a vitának a vezérgondolata is, amelyet a konferencia értékelését követően a bizottság további programjáról folytatott. Tematikailag a bizottság különösen a versenyképesség-innováció s a kis- és középvállalatok kérdéseit látta olyannak, amelyekkel az MTA (a IX. osztály) más tudományos bizottságai kevésbé foglalkoznak, ezeket a jövőben is célszerű középpontba állítani. Hasonló nagy rendezvényt a bizottság a közeljövőben nem tervez, de a szokásos vitaulések mellett célszerűnek látja évente egy-egy nagyobb műhelyvita szervezését.

K. J.